

De route van de studiereis door Turkije

Overtuig ze van het perspectief

Twee vertegenwoordigers uit het groene onderwijs maakten een studiereis naar Turkije. De vraag waarom zo weinig leerlingen van Turkse origine het groene onderwijs bezoeken stond bovenaan hun vragenlijstje. Vaak speelt de landbouw in hun gebied van herkomst een ondergeschikte rol met weinig perspectief. Ze betrekken dit negatieve beeld bij hun schoolkeuze.

Turkije maakt indruk. Het afwisselende en soms verrassend groene landschap en de restanten van oude steden uit verschillende tijdperken vormden het decor van een studiereis van Dimp Rubbens en Herman Berteler. Rubbens werkt als consultant en projectleider groen onderwijs bij APS. Berteler bekleedt de functie van coördinator voor de afdelingen Groen, Bloem en Zorg bij de mbo-locatie Doetinchem van AOC Oost. Daarnaast exploiteert hij een ontwerp-adviesbureau dat zich bezighoudt met aangepast tuinieren en recreëren voor ouderen en gehandicapten. Rubbens en Berteler namen afgelopen najaar deel aan een studiereis naar Turkije en bezochten op hun route van het niet ver van Syrië gele- →

FOTO: HERMAN BERTELER

Verschillen onderwijs Turkije en Nederland

Er bestaan opvallende verschillen tussen het Nederlandse en Turkse onderwijs. Bij de Turkse scholen bepaalt de overheid het grootste gedeelte van het beleid terwijl de Nederlandse overheid scholen meer vrijheid biedt hun beleid vorm te geven. Daarnaast biedt het Turkse staatsonderwijs weinig mogelijkheden voor doorstuderen terwijl het verzuilde Nederlandse onderwijs deze kansen wel biedt. Andere verschillen vloeien voort uit de economische situatie. In Turkije richt het onderwijs zich op het levensonderhoud terwijl het Nederlandse onderwijs zich op een ontspannen manier bepaalt op individuele ontplooiing. Berteler: "In Nederland bestaan er tevens brede studiemogelijkheden terwijl het Turkse onderwijs zich richt op de massa." Turkse onderwijsinstellingen beschikken over voldoende personeel, maar over onvoldoende materieel en financiële armslag. Ondanks gebrek slagen docenten er door hun enthousiasme wel in inhoudelijk goed onderricht te verzorgen. Ook het leerlingengedrag verschilt. In Turkije heerst een autoritaire vorm van discipline. In de klassikale houding en opstelling bestaat er weinig ruimte voor individualiteit. Dit komt onder andere tot uiting in het schooluniform. Het respect naar andere mensen en materialen vindt Berteler opvallend: "Het gaat hierbij om zowel volwassenen als leeftijdsgenoten." Daarnaast tonen leerlingen zich plichtsgetrouw. Berteler: "Nederlandse leerlingen beschouwen onderwijs nogal eens als een verworven recht en ervaren de school soms als een vorm van tijdverdrijf." Daarnaast constateert hij dat schoolorganisaties leerlingen meer bij deeltaken betrekken en hen daarvoor uitroosteren. Dit vergroot hun betrokkenheid.

▲ **Turken die voor de agrarische sector kiezen, maken grotendeels de keuze voor een traditionele invulling van hun beroep. Aangezien Turkse Nederlanders besluiten nemen op grond van de situatie in hun vaderland, is hun belangstelling voor het groene onderwijs gering**

gen Adana aan de zuidkust naar Istanbul diverse opleidingen. Het reisgezelschap bestond uit vertegenwoordigers van diverse Nederlandse onderwijsinstellingen. Rubbens en Berteler vertegenwoordigden het groene onderwijs. De belangstelling van de reisdeelnemers liep uiteen. Zo probeerden de deelnemers van scholen met veel allochtone leerlingen informatie te krijgen over de Turkse cultuur. Ze hopen daarmee te bereiken dat allochtone leerlingen en hun ouders beter tot hun recht komen in het onderwijs. De belangstelling van het groene onderwijs week hiervan af. Berteler: "Allochtone leerlingen ontbreken in het groene onderwijs. Wij vragen ons af waarom Turkse leerlingen niet of nauwelijks doorstromen naar het groene onderwijs."

Een bezoek aan het Atlata Horticultural Research Institute in Erdemi, Mersin aan de zuidkust maakte hem veel duidelijk over het groene onderwijs in Turkije. Deze overheidsinstelling valt onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Landbouw. Turkije beschikt over vijftig van dergelijke onderzoeksinstituten waarvan er zich drie in het mediterrane deel bevinden. Dit instituut richt zich op de verbouw van groenten, subtropisch fruit en beplantingen voor groenvoorzieningen. De veertien onderzoeksafdelingen concentreren zich onder andere op vermeerdering, productie en

bemesting. Het onderzoeksstation biedt daarnaast faciliteiten aan bedrijven, particuliere ondernemers en opleidingsinstellingen. Zo bezoeken iedere zomer ongeveer vijftig studenten van agrarische universiteiten voor practica de met diverse soorten fruitbomen beplante proeftuin. In enkele kassen bestaan er daarnaast mogelijkheden voor practica Plantenteelt. Het instituut verzorgt en financiert ook korte praktijkcursussen voor boeren. "Ze besteden daarbij aandacht aan de demonstratie van allerlei praktische aspecten van het vakgebied als oculeren en vermeerderingstechnieken", vertelt Berteler. De woordvoerders van het instituut vinden het ontbreken van een milieuoopleiding een gemis. De ligging van het onderzoekscentrum in een beschermd landschap en de groeiende belangstelling voor natuur en milieu in Turkije rechtvaardigen extra overheidsaandacht.

Geringe belangstelling

De medewerkers van het instituut vertellen dat leerlingen met interesse voor de land- en tuinbouw vanaf hun veertiende één van de in totaal zes Highschools for agriculture kunnen bezoeken. Deze tellen samen ongeveer duizend leerlingen. Agrarische opleidingen op een lager niveau ontbreken. Berteler: "Het trof ons dat in een land

met 55 miljoen inwoners zo weinig leerlingen voor het groene onderwijs kiezen." Het overheidsbeleid vormt een van de belangrijkste oorzaken. Industrialisatie, urbanisatie, toerisme en recreatie vormen de speerpunten van de Turkse politiek. "De agrarische ontwikkeling speelt een ondergeschikte rol. Berteler: "Het overheidsbeleid schrikt potentiële ondernemers in deze sector eerder af." De mensen die voor de agrarische sector kiezen, maken daarnaast grotendeels de keuze voor een traditionele invulling van hun beroep. Voor innoverende ondernemers bestaan nagenoeg geen faciliteiten. Er bestaat tevens een hoge werkloosheid onder afgestudeerden in de landbouw. De geringe populariteit

FOTO: HERMAN BERTELER

◀ **Containerteelt met oculatieproeven
in de kas van het Atlatla Horticultural
Research Institute in Erdemi, Mersin**

van de agrarische sector beperkt het aantal agrarische mbo-opleidingen. De cognitieve verdieping schiet tekort en tevens behandelt de overheid het beroepsonderwijs als een stiefkindje. “Dat deze scholen zich doorgaans op grote afstand van potentiële leerlingen bevinden, bevordert de populariteit evenmin”, aldus Berteler. Deze factoren verklaren de geringe belangstelling van leerlingen van Turkse afkomst voor het Nederlandse groene onderwijs. Berteler herkent dit: “Vroeger werd je boer als je niets anders kon, dit zagen wij in Turkije terug. Ik krijg de indruk dat Turkse Nederlanders besluiten nemen op grond van de situatie in hun vaderland. Ze leven

hier, maar verkeren in gedachten nog in Turkije. Aan ons de taak hen te overtuigen dat de Nederlandse groene sector meer perspectief biedt.”

Hij noemt mogelijkheden om de samenwerking tussen het Nederlandse en Turkse groene onderwijs te versterken. Nauwere banden met de EU vergroten deze kansen. Op kortere termijn adviseert hij een onderzoek naar de mogelijkheden om vanuit Nederland het Turkse onderwijs te versterken. De bouw van netwerken en uitbreiding van verdere contacten, de uitwisseling van docenten en leerlingen, excursies, leerprojecten en kennisuitwisseling door onderwijskundige reizen noemt hij als andere

mogelijkheden. Berteler: “Daarnaast kunnen we Turkse scholen bij internationaliseringsprojecten betrekken. De organisatie van digitale samenwerking zien we eveneens als een kans” De beschikbaarheid van Nederlands lesmateriaal voor Turkse docenten en leerlingen en contacten via E-mail in het Engels noemt hij als voorbeelden. Op de website van het APS staat de aankondiging van een nieuwe reis naar Turkije dit voorjaar. Deelnemers uit het groene onderwijs komen echter niet in aanmerking voor subsidiëring. ∞

Gerrit Strijbis